

Handläggare: Gunilla Hjorth
Telefon: 08-508 28 814

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2013-04-16 p. 20

Rapport: Inventering av stränder i Stockholms stad 2010

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten.
2. Översända rapporten till länsstyrelsen, exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, idrottsnämnden och stadsmuseet samt till samtliga stadsdelsnämnder.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Enhetschef Miljöanalys

Sammanfattning

Stockholms stränder inventerades under perioden 2008-2010 med avseende på tillgänglighet för fotgängare och naturvärden. Insamlad data har bearbetats, analyserats och jämförts med liknande mätningar från 1973 och 1993. Undersökningen är en del i förvaltningens miljöövervakning, med bäring på mål både i miljöprogrammet och i vattenprogrammet, och har resulterat i såväl en rapport med resultat som i digitala planeringsunderlag.

Stränderna tillhandahåller en rad ekosystemtjänster som Stockholmare utnyttjar varje dag, t.ex. olika möjligheter till rekreation, och har en livsviktig funktion för växt- och djurlivet. Resultaten visar att Stockholms stränder har en fortsatt god tillgänglighet, 82%, samt att omkring 40% av den 180 km långa strandsträckan har

höga eller mycket höga naturvärden. Av de mest värdefulla stränderna är idag ca 67% skyddade med strandskydd och/eller natur- eller kulturresevat. I rapporten finns förslag på fortsatta studier och åtgärder i syfte att bibehålla och förbättra strändernas tillgänglighet och ekologiska funktioner.

Bakgrund

Miljöförvaltningen har låtit genomföra en inventering av Stockholms stränder med avseende på både tillgänglighet för fotgängare och naturvärden. Syftet med studien är att följa upp utvecklingen av strändernas kvaliteter genom att jämföra tillståndet 1993 med dagens situation. Jämförelser har också gjorts med tillgängligheten 1973, utifrån uppgifter som gått att få fram om denna.

Inventeringen utgör en del av förvaltningens miljöövervakning och svarar mot målområdet ”Hållbar användning av mark och vatten” i Stockholms miljöprogram. Miljöbarometerns avsnitt som rör ”Landskap och biotoper”, ”Arter och artgrupper” samt ”Rekreation” får data från denna inventering. Indikatorerna ”Strändernas tillgänglighet” och ”Strändernas naturkvalitet” används för uppföljning av två av vattenprogrammets övergripande mål.

Med begreppet strand avses i denna undersökning zonen på land och i vatten längs med sjöar, hav och vattendrag. Stränderna levererar en rad ekosystemtjänster som Stockholmarna utnyttjar varje dag, t.ex. olika möjligheter till rekreation. Naturstränder är särskilt värdefulla i ekologisk mening eftersom de innehar livsviktiga funktioner för ett rikt växt- och djurliv.

I rapporten redovisas en inventering av stadens totalt drygt 180 km långa strandsträcka längs Mälaren, Saltsjön och småsjöarna. Fältarbetet utfördes under perioden 2008-2010 och därefter har det insamlade datat bearbetats, digitaliserats och analyserats. Arbetet har utförts av Calluna AB på uppdrag av och i samråd med miljöförvaltningen. Studien utgör en uppföljning av en strandinventering som stadsbyggnadskontoret utförde år 1993, vilken i sin tur var en uppföljning av Generalplaneberedningens strandstudie för år 1973.

Resultatet från strandinventeringen finns, utöver denna rapport, redovisat digitalt som GIS-skikt, där varje strandsträcka på kartan är kopplad till data i form av värden och bedömningar av strandsträckans egenskaper. Materialet lagras hos miljöförvaltningen och avses kunna användas som planeringsunderlag också av andra kontor inom staden. Exempelvis bör det vara användbart i stadsbyggnadskontorets arbete med projektet ”Den gröna promenadstaden” samt med en vattenanvändningsplan. Studien har också gett underlag till indikatorer om

strändernas tillgänglighet och naturvärden som finns publicerade på Miljöbarometern:

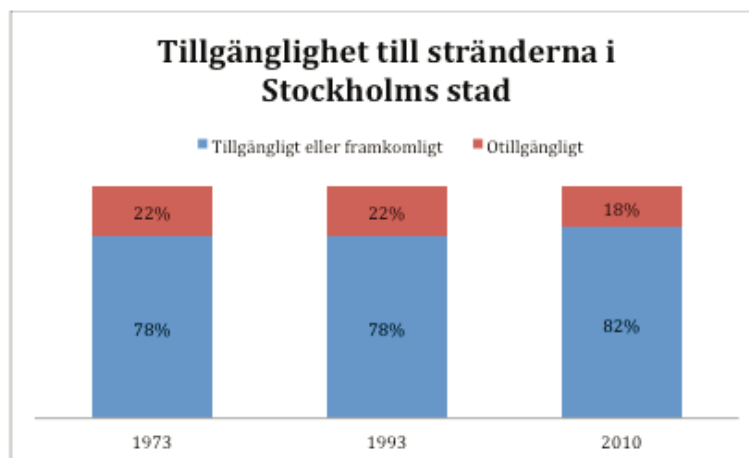
<http://miljobarometern.stockholm.se/sub.asp?mp=VP&mo=2&dm=3>

<http://miljobarometern.stockholm.se/sub.asp?mo=4&dm=1>

Förvaltningens synpunkter och förslag

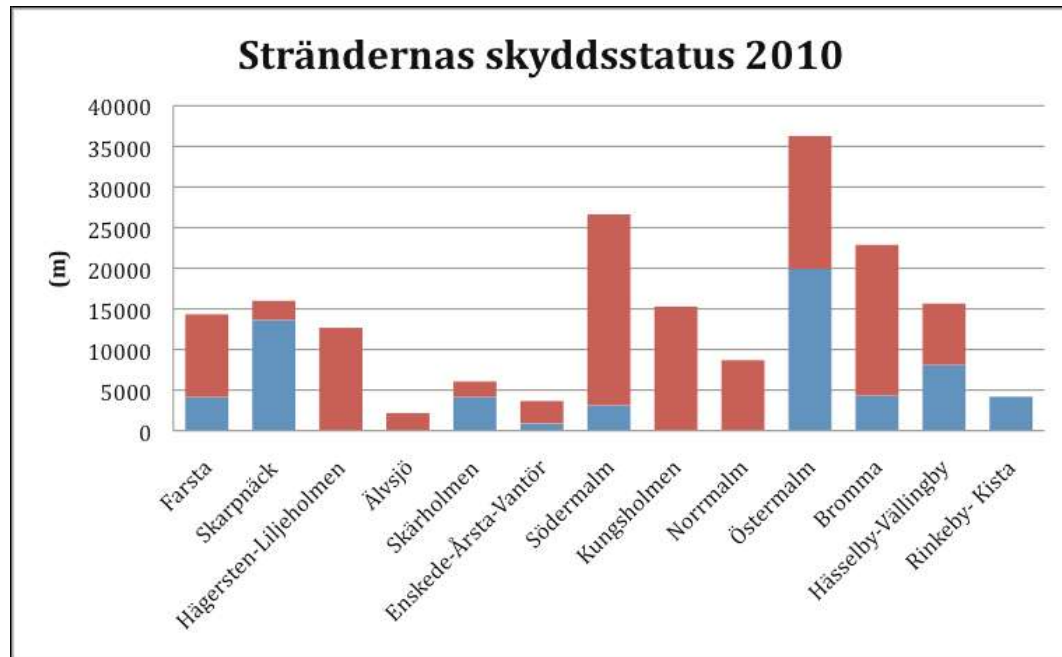
Stockholms stränder har stor betydelse för invånarnas rekreation och hör till de kännetecken som gjort staden berömd för besökare. Vegetationsklädda stränder har också förmåga att mildra effekter av klimatförändringar, såsom ökad erosion och översvämningar p.g.a. fluktuationer i vattenståndet. Detta innebär att de har en viktig funktion för att leverera ekosystemtjänster. Förvaltningen anser därför att stränder är en prioriterad naturtyp där kunskapsuppbyggnad är angelägen.

Strandinventeringen visar att tillgängligheten till Stockholms stränder fortsätter att vara mycket god för fotgängare: 82% av stadens 180 km långa strandsträcka har bedömts som ”tillgänglig” eller ”framkomlig”, vilket är en ökning med fyra procentenheter sedan 1993 (Figur 1.). I innerstaden utmärker sig Södermalm och Kungsholmen med särskilt hög andel tillgänglig strand och i ytterstaden Skarpnäck och Skärholmen. Exempel på områden där stränderna gjorts mer framkomliga och tillgängliga sedan förra mätningen 1993, är Hässelby och Hammarby sjöstad. I utvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden arbetar staden aktivt med att både tillgängliggöra stränder och värna ekologiska funktioner. Samtidigt är t ex Långsjöns stränder i Älvsjö bitvis svårtillgängliga och stranden längs Klarastrandsleden på Norrmalm närmast otillgänglig. Vissa stränder är avspärrade på grund av att nuvarande markanvändning, t ex hamnverksamhet, är svår att kombinera med allmänhetens tillgänglighet. För att se om förbättringar kan göras även i dessa områden behövs fördjupade studier.

Figur 1. Strändernas tillgänglighet, andel tillgänglig strand 1973, 1993 och 2010.

Inventeringen visar att omkring 40% av stränderna har höga naturvärden (Klass 1 och 2). Av dessa värdefulla stränder är c:a 67% skyddade enligt miljöbalken med antingen strandskydd, natur- eller kulturresevat (Figur 2.).

Figur 2. Strändernas skyddsstatus 2010 i stadsdelarna. Blå färg visar antalet meter strand som skyddas genom strandskydd eller natur/kulturresevat. Röd färg visar antalet meter strand som inte är skyddad.

Vid förra mätningen 1993 fanns inga kulturresevat i Stockholm och strandskyddet hade mindre geografisk omfattning. 1994 utvidgades strandskyddets syfte till att även omfatta skydd för växt- och djurlivet. Länsstyrelsen i Stockholms län omprövade 1999 områden som inte omfattades av strandskydd. För Stockholms del tillkom då strandskydd i nio områden. Sedan 1993 har även åtta kommunala natur- eller kulturresevat bildats, av vilka samtliga innehåller stränder och/eller vattendrag.

Eftersom denna inventering har använt en ny metodik för naturvärdesbedömning är det svårt att med säkerhet säga hur strändernas naturvärden utvecklats sedan 1993. Sannolikt har tillståndet inte försämrats, eftersom lagskyddet för strändernas natur- och rekreativvärden har stärkts avsevärt i Stockholm sedan nittioalet.

Dock finns värdefulla stränder där möjligheter till skydd bör ses över, exempelvis Ålstenskogen i Västerort och Farsta strandskog i Söderort.

Vidare studier

Rapporten pekar ut en rad frågeställningar kring stränderna som kan studeras vidare. En viktig fråga gäller närmare kartläggning och förstärkning av strändernas olika ekosystemtjänster för t ex rekreation, erosion och biologiska funktioner. Närmare studier av vilka värdefulla strandsträckor som är i behov av lagskydd och/eller ekologiskt anpassad skötsel bör ske och tänkbara åtgärder föreslås för att stärka förutsättningarna för växt- och djurliv i kombination med tillgänglighet. Möjligheter att minska hårdgörningen av stränderna och öka inslagen av strandvegetation bör undersökas, i synnerhet i de områden där stadsutveckling pågår. Strändernas tillgänglighet för funktionshindrade kan även behöva analyseras och följas upp.

Miljöförvaltningen avser arbeta med ökad kunskapsuppbyggnad och uppföljning kring strändernas ekologiska funktioner i det program för miljöövervakning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster som tas fram under 2013. Andra förvaltningar inom staden bör också ges möjlighet att ta del av strandinventeringens resultat och överväga förslagen till fortsatta studier och åtgärder. Materialet bör även kunna användas för regionala jämförelser. Därför föreslås att rapporten sprids till kontor och förvaltningar som ansvarar för frågor rörande fysisk planering, investeringar, skötsel och rekreation i strandområdena samt till länsstyrelsen.

Med tanke på utvecklingstakten i staden bör inventeringen upprepas var tionde år för att ge information om förändringar och trender.

Slut

Bilagor

1. Rapport ”Inventering av stränder i Stockholms stad 2010”.